

Tech. Edu. J. 13(1): 135-144, Winter 2019

Technology of Education Journal

(TEJ)

Homepage: jte.sru.ac.ir**ORIGINAL RESEARCH PAPER****Analysis of the content of Persian. textbooks (teaching Persian. language to non-Persian. speakers) based on learners' age****Z. Bagherinajafabad¹, J. Rahimian^{2,*}**¹ Department of Foreign Languages and Linguistics, Shiraz University, Shiraz and Yasuj Technical and Vocational University Instructor, Yasouj, Iran² Department of Foreign Languages and Linguistics, Shiraz University, Shiraz, Iran**ABSTRACT**Receive: 14 October 2017
Reviewed: 21 July 2018
Revise: 29 October 2018
Accept: 18 November 2018**KEYWORDS:**Teaching
Language
Learn
Age
Second Language

Background and Objectives: Age is an important factor in language learning. Sociologically, members of a language community at different ages have different patterns of behavior that change throughout life and through different stages. Age-related linguistic features may be purely lexical or may be phonetic and grammatical. There are differences in the language behavior of different age groups in a language community. In this way, each age group tends to certain linguistic features. No progress will be made in language learning unless the characteristics of language learners are taken into account. We consider speech to depend on to whom we speak, where we speak, and when we speak. The importance of the sociology of language becomes clear where language is a means of communication and we must consider what we say and what we mean by that speech. If students discuss a topic of interest, they will certainly not simply forget the new sentences on that topic. For this reason, in learning a second language, the sociological skills of language, such as social class culture, age, etc., should be considered. The present study is a field study that analyzes the content of Persian. textbooks (teaching Persian. language to non-Persian. speakers) to see to what extent they fit the age of students. .

Methods: The research sample includes 50 Persian. language learners who have been selected by a researcher-made questionnaire. In this research, the following questions are raised: to what extent the selection of comprehension texts of the textbook of Persian. language teaching to non-Persian. speakers that is adapted to the age and interests of the learners can be effective in learning the vocabulary of Persian. language to non-Persian. speakers? What changes are proposed to make Persian. language teaching books to non-Farsi speakers more relevant to the age of the learners? .

Findings: Findings of the research show that foreign language learners tend to have their own age preferences in proportion to their age, and are interested in certain texts. Therefore, in curriculum development, age and interests of the learners should be taken into account. In this way vocabulary of the texts is taught easily and effectively. The relevance of the text to the learner's age is important in learning the vocabulary of the text..

Conclusion: From the point of view of teachers and experts, the content of textbooks for teaching Persian. to non-Persian. speakers does not lead to the responsibility and participation of language learners in the desired level of learning activities. The content of textbooks does not have the desired variety of content, examples and illustrations. In this course, books should be designed and arranged in such a way that language learners have the necessary ability to write answers to book exercises, write summaries of textbooks, write sentences with correct spelling and observe written technical points, including marking, use of capital letters, and create the correct calligraphy. Learners should be familiar with the facts of the Persian. language, the culture of Persian. speakers, and develop critical thinking in learners. Since the concepts of Persian. language for learners as a non-native and second language are far from the mind and not very understandable, the content of Persian. language textbooks should be designed in such a way that they form interesting content and examples, use a variety of pictures to help learns better learn the content. Textbooks can be effective in cultivating the imagination, sense of beauty, personality of language learners compared to Persian..

* Corresponding author

[✉ jrahimian@rose.shirazu.ac.ir](mailto:jrahimian@rose.shirazu.ac.ir)**NUMBER OF REFERENCES****24****NUMBER OF FIGURES****7****NUMBER OF TABLES****1**

مقاله پژوهشی

تحلیل محتوای متون درسی زبان فارسی (آموزش زبان فارسی به غیرفارسی زبانان) از نظر تناسب آنها با سن زبان آموزان

زینب باقری نجف آباد^۱، جلال رحیمیان^{۲*}^۱ گروه زبانهای خارجی و زبان شناسی، دانشگاه شیراز، شیراز و مدرس دانشگاه فنی و حرفه ای یاسوج، یاسوج، ایران
^۲ گروه زبانهای خارجی و زبان شناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

چکیده

پیشینه و اهداف: سن یک عامل مهم در فراگیری زبان است. از نظر جامعه شناختی اعضای یک جامعه زبانی در سنین مختلف الگوهای رفتاری متفاوتی دارند که در طول زندگی و با گذر از مراحل مختلف دچار تحول می‌گردد. ویژگی‌های زبانی مرتبط با عامل سن ممکن است تنها جنبه واژگانی داشته باشد و یا به صورت گرایش آوایی و دستوری بروز نماید. تفاوت‌هایی در رفتار زبانی گروه‌های سنی مختلف در یک جامعه زبانی وجود دارد. به این ترتیب هر گروه سنی به ویژگی‌های زبانی معینی گرایش دارد. هیچ پیشرفتی در یادگیری زبان پیش نخواهد آمد مگر اینکه خصوصیات یادگیرندگان زبان در نظر گرفته شود. ما گفتار را وابسته به این می‌دانیم که با چه کسی صحبت می‌کنیم، کجا صحبت می‌کنیم و چه وقت صحبت می‌کنیم. اهمیت جامعه‌شناسی زبان آنجا مشخص می‌شود که زبان‌وسيله ای است برای ارتباطات و باید توجه داشته باشیم که چه می‌گوییم و منظورمان از آن گفتار چیست؟. اگر با زبان آموزان درباره موضوع مورد علاقه‌شان بحث شود به طور حتم آن جمله‌های جدید درباره آن موضوع را به سادگی فراموش نخواهند کرد. به همین دلیل در یادگیری زبان دوم باید مهارت‌های جامعه‌شناسی زبان مثل: فرهنگ طبقه اجتماعی و سن و ... مورد توجه قرار گیرد. پژوهش حاضر مطالعه‌ای میدانی است که به بررسی و تحلیل محتوای متون کتاب‌های زبان فارسی (آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان) از نظر تناسب آن‌ها با سن زبان آموزان پرداخته‌است.

دریافت: ۲۲ مهر ۱۳۹۶
داوری: ۳۰ تیر ۱۳۹۷
اصلاح: ۷ آبان ۱۳۹۷
پذیرش: ۲۷ آبان ۱۳۹۷

واژگان کلیدی:

آموزش
زبان
یادگیری
سن
زبان دوم

روش‌ها: نمونه‌ای تحقیق حاضر را تعداد ۵۰ زبان آموز آموزش زبان فارسی تشکیل می‌دهند که با استفاده از پرسشنامه‌ای محقق ساخته داده‌های تحقیق جمع‌آوری شده‌اند. در این پژوهش این پرسش‌های مطرح می‌گردد که تا چه اندازه انتخاب متون درک مطلب کتاب درسی آرفا به غیرفارسی‌زبانان که متناسب با سن و علایق زبان آموزان در نظر گرفته شده، می‌تواند در یادگیری واژگان زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان مؤثر باشد؟ چه تغییراتی پیشنهاد می‌شود که کتاب‌های درسی آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان متناسب بیشتری با سن زبان آموزان داشته باشند؟

*نویسنده مسئول
✉ jrahimian@rose.shirazu.ac.ir

یافته‌ها: این پژوهش نشان می‌دهند که زبان آموزان خارجی به تناسب سنی که دارند تمایلات خاص سن خود را می‌طلبند و نسبت به برخی متون دارای علاقه و گرایش بیشتری هستند، بنابراین در تدوین کتب درسی به منظور یادگیری بیشتر واژگان و مطالب درسی باید علایق و گرایش‌های درونی آن سن به طور جدی در نظر گرفته شود، زیرا افراد به طور طبیعی مطالبی را که بیشتر مطابق تمایلات درونی آن‌هاست، با علاقه مطالعه کرده، درک می‌کنند و به ذهن می‌سپارند، بنابراین یادگیری لغات و واژگان آن متون نیز بهتر و مؤثرتر اتفاق می‌افتد. لذا تناسب متن با سن زبان آموز دارای اهمیت زیادی در یادگیری واژگان متن است.

نتیجه‌گیری: از نگاه و دیدگاه معلمان و کارشناسان، محتوای کتاب‌های آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان باعث مسؤولیت پذیری و مشارکت زبان آموزان در حد مطلوبی در فعالیت‌های یادگیری نمی‌شود. محتوای کتاب‌های درسی در ارائه مطالب، مثال‌ها و تصویرها در حد مطلوبی دارای تنوع نیست. در این دوره کتاب‌ها باید طوری طراحی و تنظیم شوند که در زبان آموزان توانایی لازم برای نوشتن پاسخ به تمرین‌های کتاب، نوشتن خلاصه‌ی متون درسی، نگارش جملات با املا صحیح و رعایت نکات تکنیکی نوشتاری، اعم از علامت گذاری، کاربرد حروف بزرگ و رسم الخط صحیح را ایجاد شود. زبان آموزان بایستی با حقایق زبان فارسی، فرهنگ فارسی زبانان آشنا شده و در زبان آموزان تفکر انتقادی بوجود آید. از آنجا که مفاهیم زبان فارسی برای زبان آموزان به عنوان یک زبان غیر مادری و زبان دوم، دور از ذهن است و چندان قابل درک و فهم نیست، محتوای کتاب‌های آموزش زبان فارسی باید به گونه‌ای طراحی شوند که در آن‌ها از مطالب و مثال‌های جذاب، شکل‌ها و تصویرهای متنوع برای یادگیری بهتر مطالب درسی استفاده شود. کتاب‌های درسی می‌توانند در پرورش تخیل، حس زیبایی، شخصیت زبان آموزان نسبت به زبان فارسی مؤثر باشند.

مقدمه

طول زندگی و با گذر از مراحل مختلف دچار تحول می‌گردد. ویژگی‌های زبانی مرتبط با عامل سن ممکن است تنها جنبه واژگانی داشته باشد و یا به صورت گرایش آوایی و دستوری بروز نماید. تفاوت‌هایی در رفتار

سن یک عامل مهم در فراگیری زبان است. از نظر جامعه شناختی اعضای یک جامعه زبانی در سنین مختلف الگوهای رفتاری متفاوتی دارند که در

پیشینه مطالعات

هدف از پژوهش [۲۱] تحلیل محتوای برنامه درسی دوره ابتدایی بر مبنای مؤلفه‌های جنسیتی است. روش پژوهش توصیفی از نوع تحلیل محتوا و جامعه آماری پژوهش، کتاب‌های درسی دوره ابتدایی است. نمونه آماری پژوهش به شیوه هدفمند از نوع موارد مطلوب و شامل محتوای کتاب‌های هدیه‌های آسمانی، مطالعات اجتماعی و فارسی است. مؤلفه‌های پژوهش شامل ویژگی‌های شخصیتی، الگوهای اجتماعی و سیاسی و نقش‌های حرفه‌ای مربوط به جنسیت و نیز واحد تحلیل مضامین است. نتایج تحقیق نشان داد که زنان به‌طور معمول در نقش افرادی احساسی و زبردست و مردان با ویژگی‌های شخصیتی خردمحور و دستوردهنده ظاهر شده‌اند. در رابطه با نقش‌های شغلی، مردان در مشاغل بیرون از خانه و زنان در قالب مشاغل مربوط به خانه‌داری یا حداکثر در مشاغل آموزگاری و پرستاری ایفای نقش کرده‌اند. راجع به الگوهای اجتماعی و سیاسی نیز مردان در قالب الگوهای رهبری سیاسی، مصلحان اجتماعی و صاحبان خرد ظاهر شده‌اند و در مقابل، الگوی ارائه‌شده برای زنان در قالب مادری و همسری مجسم شده است. در پژوهش [۱۲] تحلیل محتوای متون درسی تاریخ دانشگاه‌ها با تأکید بر تکنیک سطح خوانایی فرای بیان شده که، در سال‌های اخیر کتب درسی رشته تاریخ برای دانشجویان کارشناسی از سوی نهاد رسمی یعنی سازمان «سمت» به‌طور گسترده‌ای منتشر شده و مورد رجوع جمع کثیری از اساتید و بال‌تبع دانشجویان این رشته قرار گرفته است. حال طرح یک سؤال اساسی به‌جا است که کتب درسی مذکور تا چه میزان به لحاظ سطح خوانایی یعنی روان بودن متن و سیر از سادگی به دشواری از یک قاعده، شرط علمی و نظریه‌مندی تبعیت می‌کند؟ بی‌تردید رعایت و یا عدم رعایت این ویژگی‌ها در فرایند آموزشی که به‌طور معمول کتاب یا متون درسی نقش محوری ایفا می‌کند، تأثیر فراوانی خواهد گذاشت. لذا تعیین درجه پیچیدگی زبانی و یا به عبارت دیگر درجه و سطح خوانایی متن، یکی از مهم‌ترین محورهای تحلیل محتوای کتب درسی به‌شمار می‌رود. در همین راستا سطح خوانایی متون درسی تاریخ تهیه شده توسط سازمان «سمت»، بر اساس تکنیک شاخص فرای مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. یافته‌های پژوهش حکایت از آن دارد که سطح خوانایی بسیاری از این کتابها به‌طور جدی محل نقد بوده و با معیارهای پذیرفته شده متخصصان این حوزه و در رأس آن تکنیک معیار فرای مطابقت ندارد که خود در نهایت ما را به یکی از دلایل ضعف آموزشی دانشجویان و مشکلات فراروی اساتید رشته تاریخ دانشگاهها رهنمون می‌سازد. مطالعه [۱۶] با هدف بررسی و تحلیل میزان توجه به آموزه‌های انقلاب اسلامی در محتوای کتب درسی دوره ابتدایی صورت گرفت.

روش مطالعه، توصیفی و از نوع تحلیل محتوا و جامعه آماری شامل تمام کتب پایه اول تا ششم دوره ابتدایی بود که برای نمونه، کتابهای فارسی بخوانیم، هدیه‌های آسمان و مطالعات اجتماعی پایه‌های اول تا ششم به‌صورت هدفمند انتخاب شدند. سپس براساس نظرات شهید مطهری چهار مقوله عدالت اجتماعی، استقلال، آزادی و معنویت اسلامی به‌عنوان ارزشهای بنیادین انقلاب اسلامی شناسایی و فهرست محقق

زبانی گروه‌های سنی مختلف در یک جامعه زبانی وجود دارد. به این ترتیب هر گروه سنی به ویژگی‌های زبانی معینی گرایش دارد. هیچ پیشرفتی در یادگیری زبان پیش نخواهد آمد مگر اینکه خصوصیات یادگیرندگان زبان در نظر گرفته شود [۱]. ما گفتار را وابسته به این می‌دانیم که با چه کسی صحبت می‌کنیم، کجا صحبت می‌کنیم و چه وقت صحبت می‌کنیم. اهمیت جامعه‌شناسی زبان آنجا مشخص می‌شود که زبان‌وسيله ای است برای ارتباطات و باید توجه داشته باشیم که چه می‌گوییم و منظورمان از آن گفتار چیست؟ [۲]. اگر با زبان‌آموزان درباره موضوع مورد علاقه‌شان بحث شود به‌طور حتم آن جمله‌های جدید درباره آن موضوع را به سادگی فراموش نخواهند کرد. به همین دلیل در یادگیری زبان دوم باید مهارت‌های جامعه‌شناسی زبان مثل: فرهنگ طبقه اجتماعی و سن و ... مورد توجه قرار گیرد. به‌طور کلی اعضای یک جامعه زبانی در سنین مختلف الگوهای رفتاری متفاوتی دارند که الگوهای رفتاری زبانی از جمله آن‌ها است؛ یعنی رفتار زبانی انسان به‌مانند سایر جنبه‌های رفتار اجتماعی او دارای یک الگوی ثابت یکنواخت و بدون تغییر نیست و در طول زندگی و با گذر از مراحل سنی مختلف دچار تحول می‌گردد. در هر دوره ویژگی‌ها و الگوهای متفاوتی در رفتار زبانی او ظاهر می‌شود. با آنکه کودک در روند طبیعی رشد زبانی خود پیوسته به رفتار زبانی بزرگسالان یعنی نسل قبل به‌عنوان یک الگوی مطلوب نظر دارد؛ اما هر نسل گرایش‌های تازه و نوآوری‌های خود را نیز دارد [۳].

زبان‌آموزان با موضوعاتی که مربوط به علایق آنان می‌باشد بهتر ارتباط برقرار می‌کنند. متون درسی باید در زبان‌آموزان اعتماد به نفس ایجاد کرده و نیز مفید باشد. برای انتخاب محتوا باید توجه داشت که با سطح رشد مخاطب و با تجارب قبلی مخاطب هماهنگ بوده همچنین دارای جذابیت باشد. از نظر هیلداتا با داشتن قابلیت انطباق با تجربیات قبلی یادگیرنده و تناسب با نیازها و علائق مخاطبین از جمله معیارهای انتخاب محتوا است. معلمان آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان عقیده دارند که متون کتاب‌های زبان فارسی نمی‌توانند به زبان‌آموزان کمک کنند تا طبق علاقه‌شان یاد بگیرند. هدف از این تحقیق بررسی متون کتاب‌های زبان فارسی (آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان) از نظر تناسب آن‌ها با سن زبان‌آموزان و میزان علاقه زبان‌آموزان به متون درسی و ارتباط آن با سن زبان‌آموزان است تا ثابت شود که هر چه متون درسی با سن زبان‌آموزان تناسب بیشتری داشته باشد میزان علاقه و در نتیجه یادگیری زبان‌آموزان نیز بیشتر خواهد بود. لذا محقق در این پژوهش به دنبال بررسی متون کتاب‌های زبان فارسی (آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان) از نظر تناسب آن‌ها با سن زبان‌آموزان است. در این پژوهش پرسش‌های زیر مطرح می‌گردد: تا چه اندازه انتخاب متون درک مطلب کتاب درسی آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان که متناسب با سن و علایق زبان‌آموزان در نظر گرفته شده، می‌تواند در یادگیری واژگان زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان مؤثر باشد؟ چه تغییراتی پیشنهاد می‌شود که کتاب‌های درسی آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان تناسب بیشتری با سن زبان‌آموزان داشته باشند؟

مثل دین اصلاً توجه نشده است؛ بنابراین طبق نتایج این پژوهش محتوای (متن و تصویر) کتاب‌های اجتماعی و فارسی بخوانیم به طور متعادل و متوازن به موضوع نمادهای هویت ملی نپرداخته است. تحقیق [۷] نشان داد کارآمدی معلمان زبان‌انگلیسی تا اندازه‌ای به سن دانش‌آموزان، بافت کلاسی، میزان توانایی معلم و محتوای آموزشی بستگی دارد. البته این عوامل منفک از هم اثر نمی‌گذارند بلکه با هم تعامل داشته و در کلاس ترکیب می‌شوند. در فرآیند [۱۸] برنامه ریزی درسی، تهیه و تدوین محتوای آموزشی مناسب، بخصوص در نظام آموزشی متمرکز از جایگاه ویژه ای برخوردار است. ریاضیات یکی از دروس مهم و اساسی دوره ابتدایی است که متأسفانه با افت تحصیلی و نگرش منفی دانش‌آموزان روبرو شده است، از اینروست که تهیه و تدوین محتوای کتاب‌های درسی ریاضی با توجه به ملاک‌هایی که موجد یادگیری معنی دار است یک ضرورت محسوب می‌شود. یکی از متخصصان بنام در این زمینه جروم برونر است، وی که از صاحب‌نظران روانشناسی شناختی است و به فرایند یادگیری توجه دارد نه به حصول آن معتقد است که محتوای آموزشی باید به گونه‌ای طراحی و تدوین شود که تفکر را پرورش دهد. در این مقاله با بررسی دیدگاه‌های برونر ۱۴ مولفه برای تدوین محتوا استخراج گردیده و با ۵۰۵ مفهوم مطروحه در کتاب‌های ریاضی مقطع دبستان تطبیق داده شد.

میزان این انطباق به ترتیب زیر به دست آمد: مولفه ۱: شروع درس با طرح سال (۹۱٪)، مولفه ۲: غیر معمول بودن سوال (۲۳٪)، مولفه ۳: تشویق به مساله‌سازی (۴٪)، مولفه ۴: شروع درس با توجه به مفاهیم قبلی (۵۷٪) مولفه ۵: ارجاع مکرر به مفاهیم قبلی (۳۵٪)، مولفه ۶: برجسته کردن نکات اصلی جدید (۴۷٪)، مولفه ۷: تنظیم محتوا از ساده به پیچیده (۷۴٪)، مولفه ۸: کشف تشابه مفاهیم (۳۸٪)، مولفه ۹: کشف تضاد مفاهیم (۵٪)، مولفه ۱۰: تشویق به حدس زدن (۹٪)، مولفه ۱۱: تهییج آگاهی (۱۹٪)، مولفه ۱۲: فعال نمودن فراگیر (۴٪)، مولفه ۱۳: تشویق به کار گروهی (۱٪)، مولفه ۱۴: استفاده از منابع کمکی (۲٪) در انتها، جهت مطالعه عمیق‌تر از «روش تحلیل عاملی به روش اکتشافی» استفاده شد و ۱۴ ملاک استخراج شده از دیدگاه برونر بر اساس همبستگی درونی آنها در پنج گروه قرار گرفته و بر اساس مفهوم آن گروه، نام‌گذاری گردیدند که عبارتند از: ۱- تفکر شهودی (شامل مولفه‌های ۹، ۱۰، ۸، ۲، ۱۱) ۲- مساله‌سازی (شامل مولفه‌های ۳، ۱۲، ۱۴) ۳- درک روابط (شامل مولفه‌های ۴، ۵، ۷) ۴- ایجاد انگیزه یادگیری (شامل مولفه‌های ۶، ۱) ۵- کار گروهی (شامل مولفه ۱۳). تحلیل محتوای کتاب‌های ریاضی مقطع دبستان نشان داد که تدوین محتوای این کتابها عمدتاً با ملاک‌های مطروحه برونر فاصله دارند، از این رو لازم است برنامه‌ریزان و مولفین کتاب‌های ریاضی در تهیه و تدوین محتوای این کتابها این عوامل را مورد توجه قرار دهند. [۱۵] در پایان نامه خود به بررسی ارزیابی نقاط قوت و ضعف کتاب زبان‌انگلیسی سال اول دبیرستان در ایران پرداخته‌است، وی بیان می‌دارد که آموزش زبان‌انگلیسی در ایران که بعنوان زبان خارجی تلقی می‌شود در داخل بافت محدود کلاسی صورت می‌گیرد. سال‌هاست از آغاز این پروسه در مدارس ایران می‌گذرد اما متأسفانه هیچ تحولی در کیفیت و نوع

ساخته‌ای با نه زیرمقوله و پنجاه مفهوم کلی طراحی شد. نتایج تحلیل محتوا نشان داد تنها در کتب فارسی پایه اول، هدیه‌های آسمانی پایه پنجم و مطالعات اجتماعی پایه چهارم مقوله‌های شناسایی شده مورد توجه قرار گرفته است. به علاوه، از ۱۷۰ مفهوم شناسایی شده در این زمینه، بیشترین مفاهیم مربوط به مقوله معنویت اسلامی (۹۵ مفهوم) و سپس مقوله استقلال (۶۶ مفهوم) بود.

در حالی که مفاهیم مرتبط با مقوله آزادی (۴ مفهوم) و عدالت اجتماعی (۵ مفهوم) اندک بود. با عنایت به یافته‌های حاصل، توجه به آموزه‌های انقلاب اسلامی در سازماندهی محتوای کتب درسی دوره ابتدایی به طراحان و مؤلفان این کتب توصیه می‌شود. پژوهش [۱۴] با هدف تعیین میزان به‌کارگیری مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی در کتابهای درسی پایه چهارم رشته‌های ریاضی فیزیک، علوم تجربی و علوم انسانی دوره متوسطه انجام شده است که مطالعه‌ای با روش تحلیل محتوای کمی است. جامعه پژوهش، همه کتابهای درسی پایه اول تا چهارم رشته‌های ریاضی فیزیک، علوم تجربی و علوم انسانی، و معارف اسلامی دوره متوسطه (۹۶ عنوان) سال تحصیلی ۱۳۹۲-۱۳۹۱ بوده است. با روش نمونه‌گیری هدفمند، کتابهای درسی پایه چهارم رشته‌های ریاضی فیزیک، علوم تجربی و علوم انسانی (۱۹ عنوان) به منزله نمونه انتخاب شده است. ابزار گردآوری اطلاعات سیاهه واری محقق ساخته‌ای است که مفهوم سواد اطلاعاتی در آن با الهام از استاندارد قدرت اطلاعات به مقوله‌های اصلی و فرعی تقسیم شده و فراوانی هر مقوله در کتابهای درسی شمارش شده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها بر اساس شاخصهای آمار توصیفی و با استفاده از نرم افزار SPSS 16 انجام پذیرفته است. طبق یافته‌ها در هر سه رشته ریاضی فیزیک، علوم تجربی و علوم انسانی، کتاب زبان و ادبیات فارسی بیشترین کاربرد استانداردهای سواد اطلاعاتی را به خود اختصاص داده است. مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی در کتابهای درسی هر سه رشته مشاهده شده و با توجه به اینکه فراوانی استانداردهای سواد اطلاعاتی در رشته ریاضی ۱۲۷، در رشته تجربی ۱۴۱ و در رشته انسانی ۱۲۴ مرتبه است، بیشترین فراوانی به رشته علوم تجربی اختصاص یافته است. از مجموع یافته‌های سه رشته پیداست که استاندارد کاربرد اطلاعات به طور مؤثر و خلاقانه بیشترین فراوانی (۴۷،۱۱ درصد) را دارد. در پژوهش [۱۳] به تحلیل محتوای کتابهای درسی فارسی و علوم اجتماعی ششم ابتدایی پرداخته شده است.

پژوهش حاضر از نوع توصیفی است که در گروه تحقیقات کاربردی است. برای بررسی مؤلفه‌ها، تحلیل محتوایی که یکی از روش‌های علمی برای بررسی محتوای مدارک اسنادی است، استفاده شد. کتاب‌های درسی فارسی و علوم اجتماعی پایه ششم ابتدایی به عنوان جامعه آماری انتخاب شدند. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از آمار توصیفی (شامل: جدول فراوانی، میانگین، رتبه درصدی) استفاده شد. یافته‌های به دست آمده از پژوهش حاضر دلالت بر آن دارد که در کتاب‌های اجتماعی و فارسی بخوانیم به برخی نمادها مثل جغرافیا و مکان طبیعی - ملی، مشاهیر ایرانی و فرهنگ در حد نسبتاً مناسب توجه شده است. برخی نمادها مثل پرچم، سرود ملی، تقویم رسمی، قومیت، ادبیات ملی، اساطیر ایرانی، مکان تاریخی و ملی و هنر ایرانی کم توجه شده است و به برخی نمادها

دانشی، بینشی و مهارتی تقسیم می‌شود [۸ و ۹]. در این میان با توجه به اینکه دانشگاه وظیفه پیش‌بینی، تنظیم فعالیت‌ها و تجارب یادگیری در دانشجویان را برای تحقق اهداف آموزشی و پرورشی برعهده دارد، بنابراین نوع سازمان برنامه درسی عامل مهمی در تعیین چگونگی یادگیری است [۱۱]. سازمان مذکور نیز باید از تعدادی معیارها پیروی کند که از آن جمله می‌توان به «تداوم» یعنی تکرار عمودی عناصر اصلی برنامه درسی اشاره کرد [۱۰]. برنامه‌ریزی برای گسترش یادگیری تداومی، شامل محتوا و فعالیت‌های یادگیری است که به منظور ایجاد حرکت از یک سطح ساده به پیچیده صورت می‌گیرد. بنابراین در این نوع سازمان‌دهی، طرح‌هایی مبتنی بر تکرار عناصر اصلی برنامه و استفاده مداوم از یادگیری‌های قبلی صورت می‌گیرد تا یادگیرنده تسلط کامل بر محتوا داشته باشد [۴ و ۱۱].

دومین اصل در سازمان‌دهی محتوا «توالی» است که بر اهمیت تنظیم هر تجربه بر تجربه قبلی تأکید دارد. به طوری که مواد تجربه بعدی از نظر عمق و وسعت بیشتر از تجربه قبلی باشد. در این اصل، عرضه محتوا بر اساس ملاک از آسان به مشکل، ترتیب عرضه مبتنی بر یادگیری پیش‌نیازها و نیز قاعده از کل به جزء رسیدن است [۱۰]. محتوا و تجارب یادگیری باید طوری تنظیم شود که امر یادگیری را با توجه به رشد و تکامل یادگیرنده، به ویژه رشد ذهنی و شناختی او آسان کند و پایه‌ای برای سایر یادگیری‌ها باشد [۴، ۱۱]. در نتیجه، صاحب‌نظران آموزشی با توجه به سهم عمده چگونگی سازمان‌دهی محتوا بر میزان یادگیری فراگیران، در نوع انتخاب محتوا و تنظیم آن تأکید دارند. آنها در این خصوص، به سازمان روان‌شناختی تجارب یادگیری و رشد ذهنی یادگیرنده توجه کرده و بر این باورند که محتوا باید ساختی معین و منطقی داشته باشد [۱۱]. نظریه‌های موجود، یادگیری از کتاب درسی را تابعی از خصوصیات متن و راهبردهای شناختی خواننده دانسته و ویژگی‌هایی چون ساختار، به هم پیوستگی و ویژگی‌های محتوایی متن را بر یادگیری ناشی از خواندن مؤثر می‌داند. در این راستا مهارت خوب نوشتن در تدوین کتب درسی به معنای صراحت و بی‌تکلف نوشتن است. فراگیران زمانی بهتر یاد می‌گیرند که حقایق و ایده‌های جدید بدون ابهام و اغتشاش بیان شود [۲۳].

سن

والدین اغلب به دنبال پاسخی مناسب برای این سؤال هستند که بهترین زمان برای یادگیری زبان دوم چه سنی است. آموزش زبان دوم که برای ما فارسی زبان‌ها، انگلیسی، آلمانی و فرانسه یا هر زبان دیگری می‌تواند به شمار آید از مباحث بسیار چالش برانگیزی بوده که توجه دانشمندان متعددی را به خود معطوف داشته‌است. برخی دانشمندان تفاوتی میان آموزش زبان اول (مثلاً فارسی) و زبان دوم (مثلاً انگلیسی) قائل نیستند و اعتقاد دارند انسان زبان دوم خود را نیز همانند زبان اول فرا می‌گیرد و این در حالی است که بعضی دیگر از زبان‌شناسان دیدگاهی کاملاً متفاوت ارائه کرده‌اند [۲۰].

در این میان نوام چامسکی زبان‌شناس و نظریه‌پرداز فرضیه «دستگاه اکتساب زبان» را مطرح کرد. بر اساس این نظریه کودکی که به دنیا

یادگیری دانش‌آموزان زبان انگلیسی صورت نگرفته‌است. دانش‌آموزان بعد از چهار سال آموزش زبان انگلیسی در مدارس قادر به مکالمه و حتی نوشتن یک پاراگراف مطلب نیستند. این تحقیق کتاب زبان انگلیسی سال اول دبیرستان را که توسط وزارت آموزش و پرورش ارائه شده ارزیابی می‌کند و شایستگی و عدم شایستگی آن را با اشاره به ۱۳ مشخصه برگرفته شده از معیارهای مختلف ارزیابی بررسی می‌کند و پیشنهادات و راهکارهایی در رابطه با چگونگی کاستن از این مشکلات موجود در کتاب درسی ارائه می‌دهد. [۱۷] در پایان نامه خود به ارزیابی کتاب زبان انگلیسی پیش دانشگاهی در چهار چوب نیازها، اهداف، محتوی و روش شناسی پرداخته‌است، در این پایان نامه، کتاب زبان انگلیسی پیش دانشگاهی را در چهار چوب نیازها، اهداف، محتوی و روش شناسی مورد بررسی قرار می‌دهد. این پژوهش بر اساس مطالعه کیفی، کمی و با استفاده از پرسشنامه (پرسشنامه ارزیابی کتاب و پرسشنامه نیاز سنجی که با تغییرات لازم، برگرفته از پرسشنامه‌های مشابه دیگر می‌باشد) و مصاحبه طراحی شده‌است. پرسشنامه ارزیابی کتاب برای جمع آوری نظرات ۳۰ معلم زبان انگلیسی و ۱۰۰ دانش آموز دوره پیش دانشگاهی در مورد کتاب مربوطه استفاده شد.

مبانی نظری

تحلیل محتوا

برنامه‌ریزان آموزشی بر این باورند که به همان اندازه که «چگونگی یادگیری» اهمیت دارد، «چه دانستن» نیز مهم است؛ زیرا محتوای آموزشی مجموعه‌ای از مفاهیم و مهارتهاست که قبل از انجام فعالیت‌های یادگیری، ارزشیابی و میزان تناسب آن با رشد فراگیران باید سنجیده شود. بنابراین، قابلیت یادگیری، در کنار اهمیت، اعتبار، علاقه، سودمندی و انعطاف‌پذیری یکی از معیارهای انتخاب محتواست [۸]. کتابهای درسی باید به گونه‌ای تدوین شود که اهداف آموزشی از قبل تعیین شده را تأمین کند. اگر در طی فرایند آموزشی، نتیجه‌ای غیر از برنامه مورد نظر به دست آید و یا متناسب با درک فراگیر نباشد، لزوم توجه و بازنگری مطالب مورد تدریس ضروری می‌نماید [۲۳]. از این رو محتوای مطالب آموزشی در نظام‌های آموزشی متمرکز، نیاز به تحلیل و بررسی علمی دارد. این تحلیل به مؤلفان کمک می‌کند تا در تدوین کتاب‌های درسی، تصمیم عاقلانه‌ای بگیرند و بهترین را انتخاب کنند. به طور مسلم، اگر محتوا حتی در صورت تنظیم دقیق هدف‌ها، روش و وسیله متناسب آموزشی نداشته باشد، فعالیت‌های آموزشی هرگز نمی‌تواند فراگیر را به هدف برساند. بنابراین عدم کارایی برنامه درسی، در بیشتر مواقع به دلیل نامناسب بودن محتوا یا چگونگی تنظیم و سازمان دادن آن است که یادگیری را مشکل و کمتر از حد انتظار می‌کند. به همین علت است که سازمان محتوای برنامه درسی اهمیت بسیاری داشته و در همین راستا تحلیل آن به اساتید و فراگیران، امکان نقد کتابها، جزوه‌ها و وسایل آموزشی را می‌دهد [۱۱، ۱۲].

چگونگی سازمان‌دهی محتوای کتب درسی

تهیه یک برنامه‌ریزی درسی مناسب به کمک اهداف برنامه به سه حیطه

۴۵۰ نفر می‌باشد و این فارسی‌آموزان از ۲۷ کشور مختلف زیر نظر ۹۰ مدرس در این مرکز تحصیل می‌کنند. روش گردآوری داده‌های تحقیق به صورت میدانی و با پرسشنامه محقق ساخته صورت می‌گیرد که شامل سؤالاتی در مورد دروس استفاده شده در کتاب آموزش زبان فارسی کتاب سوم: ایران امروز؛ تألیف دکتر احمد صفارمقدم می‌باشد. [۲۲] ابتدا محقق پرسشنامه را با استفاده از متون منتخب از کتاب آموزش زبان فارسی کتاب سوم: ایران امروز، طراحی نموده و به دلیل اینکه این پرسشنامه، از الگوی خاصی تبعیت نموده نوعی پرسشنامه محقق ساخته محسوب می‌گردد. سپس این پرسشنامه توسط چند تن از اساتید و مدرسان که در این مقطع تحصیلی مشغول به تدریس بوده‌اند مورد ارزیابی قرار گرفت و نقاط ضعف و قوت آن بررسی و تحلیل شده و سؤالات اضافی و نادرست از آن حذف گردید و موارد پیشنهادی نیز اضافه شد و در نهایت پرسشنامه پیشنهادی حاصل آمد. پرسشنامه طراحی شده در مرکز ذکر شده به طور طبیعی و حقیقی در اختیار زبان‌آموزان منتخب قرار گرفت و آن‌ها طی مدت زمان مشخصی در یک روز به پرسش‌های تحقیق پاسخ دادند که داده‌های پژوهش حاضر را تشکیل می‌دهند. سپس پرسش‌نامه‌های تکمیل شده مورد ارزیابی و تحلیل قرار گرفت.

تحلیل داده‌ها

در این بخش به تحلیل داده‌های حاصل از پرسشنامه طراحی شده می‌پردازیم و آن‌ها را مورد ارزیابی قرار می‌دهیم:

به کدام درس کتاب آموزش زبان فارسی کتاب سوم: ایران امروز بیشتر علاقه دارید؟

پاسخ به دست آمده از این سؤال که به کدام درس کتاب آموزش زبان فارسی کتاب سوم: ایران امروز؛ بیشتر علاقه دارید، توسط ۵۰ زبان‌آموز آموزش زبان فارسی به صورت زیر می‌باشد که در نمودار زیر به ترتیب فراوانی نشان داده شده‌است:

بر اساس نمودار فراوانی زبان‌آموزان مشخص گردید که با توجه به دروس مختلفی که در کتاب آموزش زبان فارسی، ایران امروز، وجود دارد بیشترین میزان علاقه زبان‌آموزان به درس ششم: غذاهای ایرانی است.

آیا از محتوای متون درک مطلب کتاب زبان فارسی خود (آموزش زبان فارسی کتاب سوم: ایران امروز) رضایت دارید؟

پاسخ به دست آمده از این سؤال که به چه میزان از محتوای متون درک مطلب کتاب آموزش زبان فارسی کتاب سوم: ایران امروز رضایت دارید، توسط ۵۰ زبان‌آموز آموزش زبان فارسی به صورت زیر می‌باشد که در نمودار زیر به ترتیب فراوانی نشان داده شده‌است:

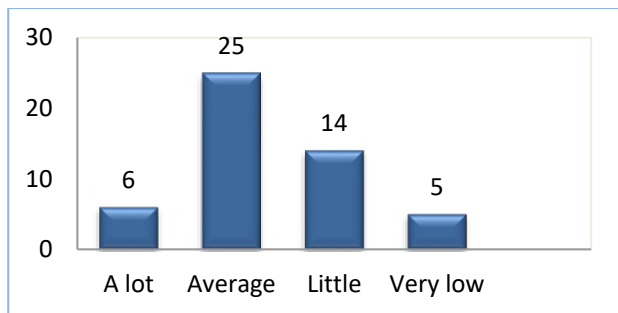
بر اساس نمودار فراوانی زبان‌آموزان مشخص گردید که ۲۵ زبان‌آموز این گروه رضایت متوسطی از مطالب کتاب درسی خود دارند و با توجه به بررسی‌هایی که در سؤالات قبل انجام شده مشخص گردید که این نارضایتی به دلیل عدم تناسب محتوای مطالب کتاب به سن و علایق زبان‌آموزان می‌باشد.

می‌آید به صورت ذاتی نوعی توانایی برای یادگیری زبان در اختیار دارد که به او کمک می‌کند به سرعت زبان مادری‌اش را بیاموزد. در این میان مبحثی با عنوان «دوره بحرانی» مطرح می‌شود که اشاره دارد به محدوده سنی که انسان در اوج آمادگی لازم برای یادگیری زبان دوم قرار دارد. زبان‌شناسان مشهوری همچون براون، لارسن - فریمن و لانگ اعتقاد داشتند زبان‌آموز در محدوده «دوره بحرانی» با سرعت و سهولت بالایی می‌تواند زبان دوم را یاد بگیرد. این دوره محدود به آغاز تولد تا بلوغ است. زبان‌آموزانی که پس از دوره بحرانی، حدود ۱۰ تا ۱۲ سالگی، اقدام به یادگیری زبان دوم می‌کنند بدون شک با مشکلاتی مواجه خواهند شد که بارزترین آن‌ها نداشتن توانایی در ارائه لهجه بومی و صحیح است [۲۰].

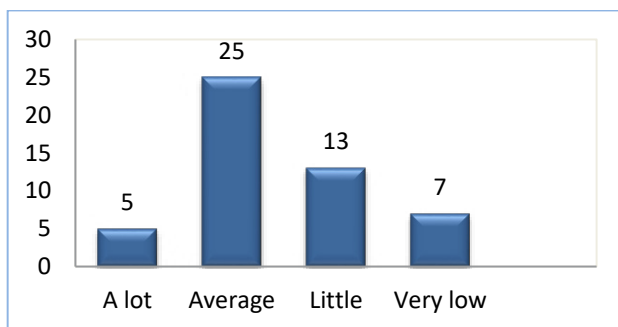
پایه و اساس این فرضیه مبتنی بر تحقیقات نورولوژیک است. بر اساس این تحقیقات مغز انسان پس از دوران بلوغ تقسیم‌بندی می‌شود و اختصاص‌سازی در مغز صورت می‌گیرد. همان‌طور که می‌دانید مغز انسان دارای دو بخش چپ و راست است. برخی از افعال مربوط به نیمکره چپ و شماری نیز تحت کنترل نیمکره راست مغز هستند. نیمکره چپ عمدتاً مسئول کنترل افعال زبان‌است. اعتقاد بر این است که پیش از بلوغ این افعال به‌طور کامل به دو بخش مغز به صورت مجزا اختصاص داده نشده‌است. مغز به صورت یک جسم کشسان تلقی می‌شود که قابلیت ارتجاع دارد. تخصیص افعال به هر یک از نیمکره‌ها در دوران بلوغ یا پس از آن رخ می‌دهد. بر اساس این تئوری مغز انسان پیش از دوران بلوغ همانند یک «اسفنج» است. تمام فرایندهای یادگیری، علم و دانش و تجربه‌ها «جذب» می‌شوند. جذب ابعاد مختلف یک زبان توسط بخش‌های اختصاص داده نشده مغز پروسه یادگیری زبان‌را (زبان اول یا دوم) برای کودکان در مقایسه با بزرگترها آسان‌تر می‌سازد و آن‌ها با سرعت بیشتری زبان‌را می‌آموزند. برخی معتقدند سن هفت سالگی برای یادگیری زبان دوم بسیار مناسب است؛ از این رو پیشنهاد می‌شود پیش از سن بلوغ زبان دوم را به فرزندان خود معرفی کنید که در آن صورت خواهید دید آن‌ها به سرعت زبان دوم را می‌آموزند و همانند یک بومی صحبت می‌کنند، البته ضروریست بدانیم بدون شک جوان‌هایی که به سن بلوغ رسیده‌اند نیز قادر به یادگیری زبان دوم هستند و این مقاله تنها مربوط به کیفیت و سرعت یادگیری است. پیش از سن بلوغ یک کودک قادر است چهار تا پنج زبان‌را به صورت کامل بومی یاد بگیرد و به آن‌ها صحبت کند [۲۰].

روش تحقیق

روش تحقیق به کار رفته در این پژوهش به صورت تحلیلی - توصیفی و کمی است. جامعه‌اماری تحقیق حاضر را تعداد ۵۰ نفر از زبان‌آموزان آموزش زبان فارسی مرکز "آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان دانشگاه فردوسی مشهد" تشکیل می‌دهند. زبان‌آموزان از سه کلاس درسی مختلف انتخاب شده‌اند که تابعیت کشورهای مختلف نظیر افغانستان، انگلیس، تاجیکستان، ارمنستان، روسیه، مراکش، هند و پاکستان را دارا بودند. متوسط سن زبان‌آموزان منتخب برای این پژوهش بین ۱۹-۲۵ سال بوده‌است. تعداد فارسی‌آموزان این مرکز

نمودار ۲: پاسخ ۵۰ زبان آموز آموزش زبان فارسی
Diagram 2: Response to 50 Persian. language learners

نمودار ۳: پاسخ ۵۰ زبان آموز آموزش زبان فارسی
Diagram 3: Response to 50 Persian. language learners

پاسخ به دست آمده از این سؤال که میزان یادگیری کلمات به کار رفته در متون درک مطلب کتاب (آموزش زبان فارسی کتاب سوم: ایران امروز) برای شما چگونه است، توسط ۵۰ زبان آموز آموزش زبان فارسی به صورت زیر می باشد که در نمودار زیر به ترتیب فراوانی نشان داده شده است: براساس نمودار فراوانی زبان آموزان مشخص گردید که ۲۲ زبان آموز این گروه معتقدند که میزان یادگیری کلمات به کار رفته در محتوای کتابها در حد متوسط می باشد و به دلیل عدم تناسب کافی با سن زبان آموزان میزان یادگیری متوسط می باشد.

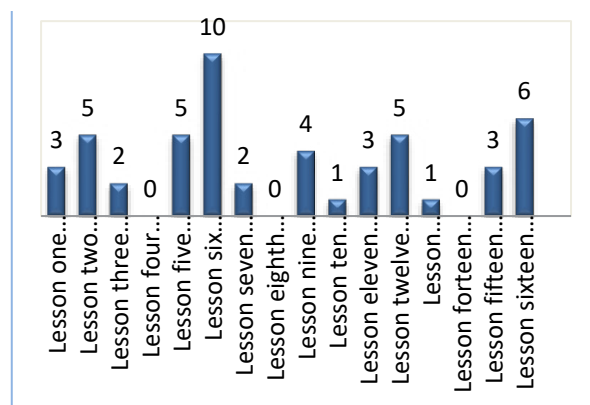
محتوای متون درک مطلب به کار رفته در کتاب تا چه میزان به فرهنگ و باورهای شما نزدیک است؟

پاسخ به دست آمده از این سؤال که محتوای متون درک مطلب تا چه میزان به فرهنگ و باورهای شما نزدیک است، توسط ۵۰ زبان آموز آموزش زبان فارسی به صورت زیر می باشد که در نمودار زیر به ترتیب فراوانی نشان داده شده است:

براساس نمودار فراوانی زبان آموزان مشخص گردید که ۲۰ زبان آموز این گروه معتقدند که محتوای کتابها تناسب بسیار کمی با فرهنگ و باورهای جامعه آنها دارند و بیشتر بر الگوهای متفاوتی از زندگی آنها تأکید دارند که منجر به درک کمتر آنها از باورهای ایرانیان می گردد لذا پیشنهاد زبان آموزان در این مورد اینگونه است که برای درک بهتر متن و کلمات زبان فارسی از مشترکات فرهنگی هر دو گروه زبانی برای ایجاد

جدول ۱: دروس کتاب آموزش زبان فارسی کتاب سوم: ایران امروز
Table 1: Farsi language teaching courses third book: Iran today

Course title	Lesson number	Course title	Lesson number
Historical and cultural monuments	Lesson nine	Iran and its people	Lesson one
Esfahan	Lesson ten	History and civilization of Iran	Lesson two
Shiraz	Lesson eleven	Attractive nature	Lesson three
Farsi language and line	Lesson twelve	Iran's weather	Lesson four
Ibn Sina	Lesson thirteen	Home and life	Lesson five
Khayyam	Lesson fourteen	Iranian dishes	Lesson six
Ferdowsi and Shahnameh	Lesson fifteen	Arts and crafts	Lesson seven
New year	Lesson sixteen	Persian carpets	Lesson eighth

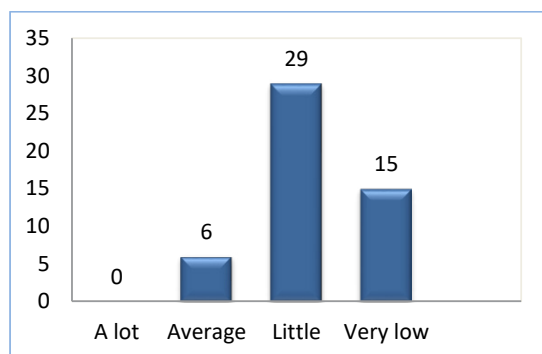
نمودار ۱: پاسخ ۵۰ زبان آموز آموزش زبان فارسی
Diagram 1: Response to 50 Persian. language learners

محتوای متون درک مطلب کتاب (آموزش زبان فارسی کتاب سوم: ایران امروز) تا چه میزان با سن شما متناسب است؟

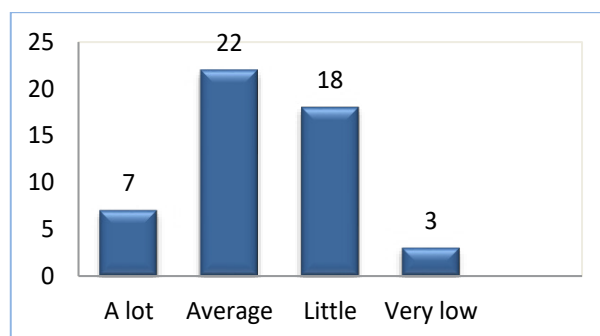
پاسخ به دست آمده از این سؤال که به چه میزان محتوای متون درک مطلب کتاب زبان (آموزش زبان فارسی کتاب سوم: ایران امروز) متناسب با سن شماست، توسط ۵۰ زبان آموز آموزش زبان فارسی به صورت زیر می باشد که در نمودار زیر به ترتیب فراوانی نشان داده شده است:

بر اساس نمودار فراوانی مشخص گردید که ۲۵ زبان آموز معتقدند که محتوای کتابها تناسب کافی با سن آنها ندارند و میزان این تناسب در حد متوسط می باشد.

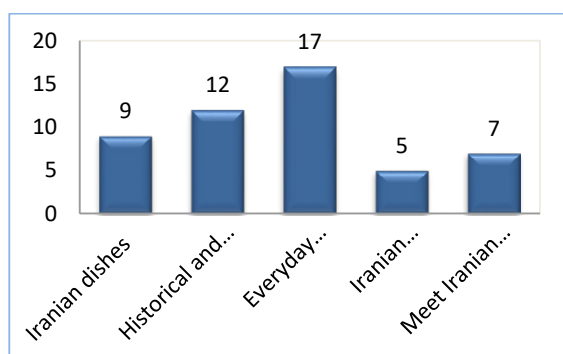
میزان یادگیری کلمات به کار رفته در متون درک مطلب کتاب (آموزش زبان فارسی کتاب سوم: ایران امروز) برای شما چگونه است؟

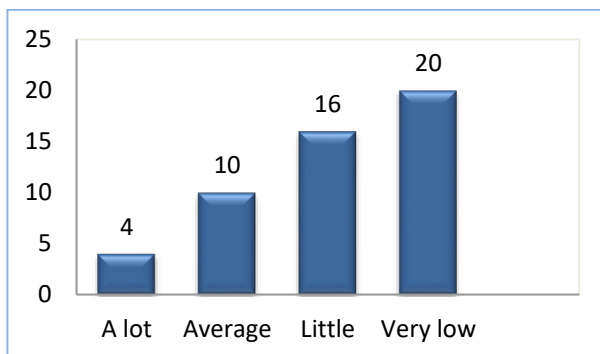
نمودار ۶: پاسخ ۵۰ زبان آموز آموزش زبان فارسی
Diagram 6: Response to 50 Persian. language learners

نمودار ۴: پاسخ ۵۰ زبان آموز آموزش زبان فارسی
Diagram 4: Response to 50 Persian. language learners

نمودار ۷: پاسخ ۵۰ زبان آموز آموزش زبان فارسی
Diagram 7: Response to 50 Persian. language learners

نمودار ۵: پاسخ ۵۰ زبان آموز آموزش زبان فارسی
Diagram 5: Response to 50 Persian. language learners

متون استفاده گردد تا فرد زبان آموز به واسطه آشنایی بیشتر و بهتر با نوع گفتار، سبک گفتار و مکالمات یک ایرانی بهتر و بیشتر بتواند از زبان فارسی برای امور روزمره خود بهره گیرد.

تحلیل زبان شناختی پژوهش پیرامون یادگیری واژگان زبان فارسی بنابر نتایج به دست آمده مشخص گردید که گروه مورد بررسی در تحقیق به تناسب سنی که دارند تمایلات خاص سن خود را می طلبند و نسبت به برخی متون دارای علاقه و گرایش بیشتری هستند، بنابراین در تدوین کتب درسی به منظور یادگیری بیشتر واژگان و مطالب درسی باید علایق و گرایشات درونی آن گروه سنی به طور جدی در نظر گرفته شود، زیرا افراد به طور طبیعی مطالبی را که بیشتر مطابق تمایلات درونی آن هاست، با علاقه مطالعه کرده، درک می کنند و به ذهن می سپارند، بنابراین یادگیری لغات و واژگان آن متون نیز بهتر و مؤثرتر اتفاق می افتد. لذا تناسب متن با سن زبان آموز دارای اهمیت زیادی در یادگیری واژگان متن می باشد.

همچنین به منظور یادگیری بهتر و بیشتر واژگان زبان فارسی توسط زبان آموزان هر گروه سنی و هر مقطعی پیشنهاد می گردد از با استفاده از تحقیق، پژوهش و آزمون های روانشناختی و جامعه شناختی موجود در امور تحصیلی ابتدا پژوهش جامعه ای پیرامون علایق زبان آموزان هر مقطع تحصیلی انجام گردد، سپس با استفاده از مشاوران تحصیلی اقدام به انتخاب متون مورد علاقه زبان آموزان هر مقطع برای تدوین کتب درسی

تناسب بهتر برای فارسی آموزان استفاده شود.

آیا کلمات جدیدی که در هر درس یاد می گیرید، برای شما در زندگی روزمره کاربرد دارد؟

پاسخ به دست آمده از این سؤال که آیا کلمات جدیدی که در هر درس یاد می گیرید، برای شما در زندگی روزمره کاربرد دارد، توسط ۵۰ زبان آموز آموزش زبان فارسی به صورت زیر می باشد که در نمودار زیر به ترتیب فراوانی نشان داده شده است:

براساس نمودار فراوانی زبان آموزان مشخص گردید که ۲۹ زبان آموز این گروه معتقدند که کلمات جدیدی که در هر درس می آموزند، کاربرد کمی در زندگی روزمره آن ها دارند و این امر به دلیل این مسئله است که متون مربوطه منطبق با فرهنگ، سن، علایق و نیازهای زبان آموزان نیستند.

به نظر شما بهتر است از چه مباحثی در متون درک مطلب کتاب (آموزش زبان فارسی کتاب سوم: ایران امروز) استفاده شود؟

پاسخ به دست آمده از این سؤال که به نظر شما بهتر است از چه مباحثی در متون درک مطلب کتاب (آموزش زبان فارسی کتاب سوم: ایران امروز) استفاده شود، توسط ۵۰ زبان آموز آموزش زبان فارسی به صورت زیر می باشد که در نمودار زیر به ترتیب فراوانی نشان داده شده است:

براساس نمودار فراوانی زبان آموزان مشخص گردید که زبان آموز این گروه معتقدند باید از مطالبی در مورد مکالمات روزمره ایرانیان در نگارش

محتوای کتاب‌های درسی در ارائه مطالب، مثال‌ها و تصویرها در حد مطلوبی دارای تنوع نیست. در این دوره کتاب‌ها باید طوری طراحی و تنظیم شوند که در زبان‌آموزان توانایی لازم برای نوشتن پاسخ به تمرین‌های کتاب، نوشتن خلاصه‌ی متون درسی، نگارش جملات با املا صحیح و رعایت نکات تکنیکی نوشتاری، اعم از علامت‌گذاری، کاربرد حروف بزرگ و رسم الخط صحیح را ایجاد شود. زبان‌آموزان بایستی با حقایق زبان‌فارسی، فرهنگ فارسی‌زبانان آشنا شده و در زبان‌آموزان تفکر انتقادی بوجود آید. از آنجا که مفاهیم زبان‌فارسی برای زبان‌آموزان به عنوان یک زبان غیر مادری و زبان دوم، دور از ذهن است و چندان قابل درک و فهم نیست، محتوای کتاب‌های آموزش زبان‌فارسی باید به گونه‌ای طراحی شوند که در آن‌ها از مطالب و مثال‌های جذاب، شکل‌ها و تصویرهای متنوع برای یادگیری بهتر مطالب درسی استفاده شود. کتاب‌های درسی می‌توانند در پرورش تخیل، حس زیبایی، شخصیت زبان‌آموزان نسبت به زبان‌فارسی مؤثر باشند.

منابع و مأخذ

- [1] Stern PN. *Grounded theory methodology: Its uses and processes in Glaser, B. (Ed) Moregrounded theory methodology.* Mil Vally: CA: sociology Press, 116-126; 1996.
- [2] Austin J. *How to do things with words.* Oxford University Press; 1962.
- [3] Modaresi Y. *The evolution of the indicators of power and literacy in Iranian culture and its reflection in Persian. language.* Paper presented at the Seminar on Iran and Islam: Culture and Folklore. Tehran, Iran; 2008. Persian.
- [4] Maleki H. *Fundamentals of Secondary School Curriculum.* Tehran: the side; 2000. Persian.
- [5] Renandya WA. *Methodology in language teaching: An anthology of current practice.* Cambridge University Press; 2000.
- [6] Lin L. English Education in Present-day China. *ABD Journal.* 2000; 33 (2): 1-9.
- [7] Campbell J Kyriakides L, Muijs D, Robison W. *Assessing Teacher Effectiveness.* Routledge Falmer. N.Y; 2003.
- [8] Maleki H. *Practice Guide curriculum planning.* Mashhad: Ferdowsi University Press; 2001. Persian.
- [9] F Mashayekh. [Translation of Fundamentals of School curriculum planning]. Levi A (Author). Tehran: School Publications; 2006. Persian.
- [10] A Tajikour. [Translation of Fundamentals of curriculum planning and education]. Tyler A (Author). Tehran: Publishing; 1997. Persian.
- [11] Taghipurazoyar A. *Introduction to Curriculum Planning.* Tehran: Aqa Publication; 1999. Persian.
- [12] Sha'bani H. *Educational skills (Volume II) Teaching methods and techniques.* Tehran: the side; 2007. Persian.

شود تا متن کتاب‌های درسی به لحاظ جامعه‌شناختی و روانشناختی با سن زبان‌آموزان دارای تناسب باشد، همچنین به دلیل پیشرفت روزافزون علم و تکنولوژی متون درسی نیز باید همسو با این پیشرفت‌ها تدوین گردند تا روح کنجکاو و تنوع طلب زبان‌آموزان ناخودآگاه به خواندن و یادگیری متون زبان‌فارسی موجود در کتب سوق داده شود و به دلیل به روز بودن و موردعلاقه بودن مطلب زبان‌آموزان ناخودآگاه اقدام به یادگیری واژگان جدید و درک مطالب متون درسی می‌نمایند.

نتیجه‌گیری

بنابر نتایج به دست آمده مشخص گردید که زبان‌آموزان خارجی به تناسب سنی که دارند تمایلات خاص سن خود را می‌طلبند و نسبت به برخی متون دارای علاقه و گرایش بیشتری هستند، بنابراین در تدوین کتب درسی به منظور یادگیری بیشتر واژگان و مطالب درسی باید علایق و گرایش‌های درونی آن سن به طور جدی در نظر گرفته شود، زیرا افراد به طور طبیعی مطالبی را که بیشتر مطابق تمایلات درونی آن‌هاست، با علاقه مطالعه کرده، درک می‌کنند و به ذهن می‌سپارند، بنابراین یادگیری لغات و واژگان آن متون نیز بهتر و مؤثرتر اتفاق می‌افتد. لذا تناسب متن با سن زبان‌آموز دارای اهمیت زیادی در یادگیری واژگان متن می‌باشد. همچنین می‌توان به برخی نارسایی‌ها نیز در کتاب‌های آموزش زبان‌فارسی به غیرفارسی‌زبانان به طور عام اشاره نمود:

بخش مربوط به متون و تصاویر

استفاده از متون غیر جذاب، خسته‌کننده، قدیمی و غیر منسجم در کتاب‌های آموزش زبان‌فارسی به غیرفارسی‌زبانان، نادرست و نامناسب بودن و عدم جذابیت بعضی تصاویر کتاب‌های مذکور، عدم پیوستگی و ارتباط صحیح بین درس‌ها و متون کتاب‌های پایه‌های بعدی، عدم توجه به نیازهای امروزی زبان‌آموزان در متون کتاب‌ها.

بخش مربوط به ساختارهای دستوری

عدم هماهنگی نکات دستوری با متون درس‌ها، عدم جذابیت مطالب دستوری و کمبود فعالیت‌های متنوع، دارا بودن سؤالات غیراستاندارد و گاه اشتباه، عدم رعایت سلسله‌مراتب دستوری، داشتن نکات دستوری پیچیده با وقت محدود، توجه به ساختارهای غیرضروری و غفلت از ساختارهای ضروری.

بخش مربوط به هدف‌های کتاب‌ها، روش و قواعد

عدم هماهنگی حجم مطالب کتاب‌های درسی با ساعت اختصاص یافته برای آن‌ها، عدم تطابق هدف‌های آموزشی با آزمون‌های برقرارشده، شفاف نبودن هدف‌های کلی کتاب‌ها، مشخص نبودن سطح کتاب‌ها و جامع و کامل نبودن محتوای آن‌ها، عدم تطابق محتوای کتاب‌ها با روش‌های نوین تدریس.

بنابراین از نگاه و دیدگاه معلمان و کارشناسان، محتوای کتاب‌های آموزش زبان‌فارسی به غیرفارسی‌زبانان باعث مسؤولیت‌پذیری و مشارکت زبان‌آموزان در حد مطلوبی در فعالیت‌های یادگیری نمی‌شود.

books based on Jerome Bruner's curriculum view. *New Cognitive Science*. 2001; 2 (1-2): 10-18. Persian.

[19] Sha'bani I, Memar, R. Analyzing the content of text texts in the history of universities, with emphasis on the technique of level of readability of Frye. *New Cognitive Science*. 2014; 17(28): 77-96. Persian.

[20] Brown J. *The elements of language curriculum*. Boston, MA: Heinle and Heinle; 1994.

[21] Ebrahimi Dorcheh E., Sohrabi M, Nistani MR. Content analysis of elementary school curriculum based on gender components. *Education*. 2017; 32(1): 169-200. Persian.

[22] Safarmoqadam A. *Farsi Language, Third Book: Iran Today*. Tehran: Research Institute for Human Sciences and Cultural Studies; 2012. Persian.

[23] Al-Husseini M, Momeni M. *Practical Guide to content analysis techniques with emphasis on books and educational media*. Hamadan: Fartab Publication/Zafar Fellow Publisher; 2011. Persian.

[24] Yarmohammadian MH. *Principles of curriculum planning, the nature of the curriculum, the philosophical, psychological and sociological principles of the program, appraisal of the program, content analysis of the program or textbook*. Tehran: Book Release Publishing; 2000. Persian.

[13] Gadidi Mohammad Abadi A. Analysis of content of Persian. textbooks and social sciences based on the sixth elementary school in terms of paying attention to national identity on the basis of approved standards. *Educational Sciences and Psychology*. 2015; 3(11): 41-48. Persian.

[14] Marzouqi R, Mansouri S. The content analysis of components of information literacy in the fourth grade of textbooks in mathematics, physics, experimental sciences and humanities in high school. *Women in development and politics*. 2015; 13(4): 469-485. Persian.

[15] Behroozian R. *Evaluation of the strengths and weaknesses of the English Language Book of the first year of high school in Iran* (master's thesis) of English language. Tehran; Iran; 2012. Persian.

[16] Pak Mehr HA, Amin Khandaghi M, Saeedi Rezvani M, Ghandiili SJ. (2016). Investigating and analyzing the amount of attention paid to the teachings of the Islamic Revolution in the content of textbooks of elementary school. *Islamic Revolutionary Cultural Conservation Department, Faculty of Humanities and Soft Power*. 2016; 6(14). Persian.

[17] Ab Khezr F. *Assessment of the pre-university English language book in the context of the needs, goals, content and methodology* (master's thesis). Sabzevar Tarbiat Moallem University; 2012. Persian.

[18] Davaei, M. Analysis of the content of elementary mathematical

Citation: (Vancoure): Bagherinajafabad Z. , Rahimian J. [Analysis of the content of Persian. textbooks (teaching Persian. language to non-Persian. speakers) based on learners' age]. *Tech. Edu. J*. 2019; 13(1): 135-144.

 <http://dx.doi.org/10.22061/jte.2018.2887.1761>

COPYRIGHTS

©2019 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publishers.